

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ Α1

«Defensio Civitas»

ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**32^ο ΓΕ.Λ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2017**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ	3
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	4
ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	5
ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	6
ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΣΤΡΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	7-8-9
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΜΕ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙ	10
ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΑΣ	11
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	12

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα ερευνητική εργασία με θέμα τα Κάστρα της Θεσσαλονίκης ο σκοπός μας ήταν να αποκτήσουμε κυρίως γνωστικές δεξιότητες. Πιο συγκεκριμένα θέσαμε ως σκοπό μας τη διερεύνηση της ιστορίας σχετικά με την Άνω πόλη(Κάστρα-Επταπύργιο).

Οι ειδικότεροι στόχοι ήταν η ανάπτυξη θετικής αυτοεικόνας, η λήψη αποφάσεων, η κριτική σκέψη, η συνειδητοποίηση ανάληψης ευθύνης, η επικοινωνία, η συνεργασία, η δημιουργικότητα.

Κατά την υλοποίησή του μάθαμε για μια έκφανση της πόλης μας, ερευνήσαμε, συνεργαστήκαμε, διερευνήσαμε, επικοινωνήσαμε, δημιουργήσαμε.

Το ερευνητικό μας ερώτημα ήταν το εξής: Τι κρύβεται πίσω από τα Κάστρα της Θεσσαλονίκης, απλά τείχη ή κάτι περισσότερο;

ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ

Αλεξιάδου Μαρία

Αλεξίου Χρήστος

Βουρνέλη Ελένη

Γιαννακός Παύλος-Λάμπρος

Δερβεντζής Ευάγγελος

Ζήλα Ελένη-Αργυρώ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία που επιλέξαμε είναι η βιωματική μέθοδος, δηλαδή από να προχωρήσουμε από την ατομική στην ομαδική εργασία. Επίσης επιχειρήθηκε η καλλιέργεια πνεύματος εμπιστοσύνης και σεβασμού, τόσο μεταξύ της καθηγήτριας και των μελών της ομάδας μας όσο και μεταξύ μας.

Τέλος να προσθέσουμε ότι κατά την πραγματοποίηση της εργασίας μας μάθαμε για τον εαυτό μας πράγματα καθώς επικοινωνούσαμε με τους συμμαθητές μας και συνεργαζόμασταν με απώτερο σκοπό την πραγματοποίηση της έρευνάς μας.

Για την πραγματοποίηση του project αυτού πήραμε στοιχεία τα παρακάτω μαθήματα:

Πολιτική Παιδεία

Ιστορία

Αγγλικά

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αφού δημιουργήσαμε ένα συμβόλαιο ομάδας-τάξης, αναφέραμε τις προσδοκίες και τις δυνατότητές μας και χωριστήκαμε σε ομάδες με όνομα και σύμβολο σχετικό με κάθε πτυχή της Θεσσαλονίκης(Εκκλησίες, κουζίνα, Κάστρα κτλ). Στη συνέχεια εφαρμόσαμε πολλές ασκήσεις αυτογνωσίας, ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης και ενδυνάμωσης της κοινωνικότητάς μας μέσα από τη δυναμική της ομάδας της τάξης μας. Παράλληλα μάθαμε πως πρέπει να διατυπώνουμε το θέμα μας με τη μορφή ερωτήματος πριν ξεκινήσουμε να ερευνάμε το κομμάτι της εργασίας που μας αναλογεί.

Τέλος συντάξαμε, παρουσιάσαμε και αξιολογήσαμε το project και τις δεξιότητες που αποκομίσαμε από τη συμμετοχή μας σε αυτό.

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τα Κάστρα της Θεσσαλονίκης είναι ένα σύμπλεγμα τειχών και πύργων με μοναδική αρχαιολογική και ιστορική σημασία. Αυτό που λέμε σήμερα "Κάστρα της Θεσσαλονίκης" είναι μέρος μόνο της παλιάς οχύρωσης. Στην αρχική τους μορφή, τα τείχη και τα κάστρα της Θεσσαλονίκης περιέβαλλαν ολόκληρη την πόλη, συμπεριλαμβανομένης της πλευράς που βρέχεται από τη θάλασσα.

Η μορφολογία τους μοιάζει πολύ με τα βυζαντινά τείχη της Κωνσταντινούπολης, αν και βέβαια το μέγεθος διαφέρει. Οι πρώτες οχυρώσεις δημιουργήθηκαν με την ίδρυση της πόλης κατά τους ελληνοιστικούς χρόνους αλλά η σημερινή μορφή των κάστρων είναι στο μεγαλύτερο μέρος κατασκευή του 4ου μ.Χ. αιώνα.

Ο Λευκός Πύργος, το Επταπύργιο και το Φρούριο Βαρδαρίου, που είναι κατά κάποιο τρόπο μέρη των Κάστρων της Θεσσαλονίκης, είναι αυτοτελή κάστρα.

ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΣΤΡΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι πρώτες οχυρώσεις της πόλης ξεκίνησαν λίγο μετά την ίδρυσή της, τον 3ο π.Χ. αιώνα. Το 279 π.Χ., όταν οι Κέλτες άρχισαν επιδρομές στην Ελλάδα, αναχαιτίστηκαν μπροστά στα τείχη της πόλης και αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν προς νότο, στους Δελφούς και την Αιτωλία. Το μέγεθος και η έκταση της ελληνιστικής αυτής πόλης δεν έχουν ανιχνευθεί ακόμη πλήρως. Γύρω στα μέσα του 3ου μ.Χ. αιώνα κατασκευάστηκε βιαστικά τείχος με τετράγωνους πύργους, ίσως για την απόθεση επιδρομών των Γότθων. Η περίμετρος του τείχους αυτού αποτέλεσε τη βάση της μεταγενέστερης οχύρωσης που διατηρήθηκε ως σήμερα. Η νέα οχύρωση της πόλης φαίνεται πως ολοκληρώθηκε από τα τέλη του 3ου αιώνα έως και τον 5ο αι.

Την περίοδο της βασιλείας του Μεγάλου Κωνσταντίνου (306-336) η Θεσσαλονίκη έγινε μεγάλη ναυτική βάση και το λιμάνι επεκτάθηκε. Επί Ιουλιανού (361-363), τα τείχη της πόλης επισκευάστηκαν, καθώς ο αυτοκράτορας διέταξε την ενίσχυση όλων των οχυρών της Μακεδονίας, της Πελοποννήσου και της Ιλλυρίας για την απόκρουση των βαρβαρικών επιδρομών.

Είναι γεγονός πως οι συνεχόμενες επιδρομές από τους βαρβάρους στους επόμενους αιώνες έκανε αναγκαία την ενίσχυση των τειχών. Πάντως η αρχική μορφή δεν άλλαξε ιδιαίτερα στο πέρασμα των αιώνων. Την ιστορία των βυζαντινών επεμβάσεων μαθαίνουμε κυρίως από τις διάφορες επιγραφές που σώθηκαν στα τείχη.

Η μεγάλη ανοικοδόμηση των τειχών έγινε στα τέλη του 4ου με αρχές του 5ου αιώνα, επί βασιλείας του Μεγάλου Θεοδοσίου Α' από τον Ορμίδα.

Στα τέλη του 6ου και στις αρχές του 7ου αιώνα, οι επιδιορθώσεις και οι ανακατασκευές των τειχών κρίθηκαν αναγκαίες μετά από τις επίμονες επιθέσεις και πολιορκίες από Αβάρους και Σλάβους. Υπάρχει και μια επιγραφή με την αναφορά που μας πληροφορεί πως προσθήκη έγινε όταν αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ήταν ο Ευσέβιος, ο οποίος αγωνίστηκε για την ενίσχυση της οχύρωσης κατά τη διάρκεια της αυτοκρατορίας του Μαυρίκιου, όταν η πόλη πολιορκούνταν από τους Σλάβους. Πάντως τα τείχη έσωσαν την πόλη από τους Σλάβους κατ' επανάληψιν εκείνη την περίοδο, ενώ τότε γεννήθηκε και ο θρύλος του Αγίου Δημητρίου ως προστάτη της πόλης, καθόσον και στις 2 πολιορκίες των Σλάβων θεωρείται ότι έσωσε την πόλη.

Στη συνέχεια, τα τείχη παραμελήθηκαν εξαιτίας της μακροχρόνιας περιόδου ειρήνης τον 8ο και 9ο αιώνα. Οι συνέπειες έγιναν αντιληπτές όταν επιτέθηκαν οι Σαρακηνοί το 904. Οι Βυζαντινοί είχαν ήδη συνειδητοποιήσει ότι θα έπρεπε να γίνουν επισκευές, αλλά οι εργασίες συνεχίζονταν ακόμη στα τείχη, όταν ο στόλος των Σαρακηνών, υπό τη διοίκηση του εξωμότη Λέοντα του Τριπολίτη, εμφανίστηκε στον Θερμαϊκό. Η συνέχεια είναι γνωστή: Η πόλη λεηλατήθηκε, οι άμαχοι σφαγιάστηκαν και 22000 αιχμαλωτίστηκαν και μεταφέρθηκαν στην Ανατολή με σκοπό την πληρωμή. Ευτυχώς που οι Σαρακηνοί, όντας απλώς πειρατές, έφυγαν σύντομα μετά το πλιάτσικο. Η πόλη ανασυντάχθηκε και συνέχισε την ανοδική πορεία της για άλλους τέσσερις αιώνες.

Όταν οι Νορμανδοί το 1185 επιτέθηκαν με μια τεράστια δύναμη στη Θεσσαλονίκη, τα θαλάσσια τείχη ήταν σε άριστη κατάσταση, αλλά υπήρχαν αδύναμα σημεία στη δυτική πλευρά των τειχών. Οι Νορμανδοί το εκμεταλλεύτηκαν και η πόλη υπέστη ακόμα μία λεηλασία.

Γύρω στο 1355 μ.Χ., όταν η αυτοκράτειρα Άννα Παλαιολογίνα ζούσε στην Θεσσαλονίκη ξεκίνησε τις επισκευές των τειχών γιατί αυτή τη περίοδο η

Θεσσαλονίκη προετοιμάζονταν να δεχθεί τη στρατιωτική επιδρομή του Καντακουζηνού με τη συνοδεία του γιου του καθώς και το Στέφανο Δουσάν, αυτοκράτορα της Σερβίας.

Η τελευταία βυζαντινή παρέμβαση έγινε πιθανότατα επί Μανουήλ Β' Παλαιολόγου στο διάστημα 1369-1373, όταν διοικούσε την πόλη ως δεσπότης.

Στη διάρκεια της Ενετικής κατοχής (1423-1430) δεν έγιναν οι απαραίτητες επισκευές στα τείχη. Η αδιαφορία των Βενετών ήταν πραγματικά αδικαιολόγητη, δεδομένου όταν ο Μουράτ και ο πολυάριθμος στρατός του είχαν στρατοπεδεύσει έξω από τα τείχη της πόλης.

Οι Τούρκοι κατέλαβαν την πόλη το 1430 και παρέμειναν εκεί για 5 σχεδόν αιώνες. Οι δικές τους προσθήκες στα τείχη ήταν ο σημερινός Λευκός Πύργος, στη βόρειο-δυτική πλευρά ο Πύργος Τριγωνίου και ο κεντρικός Πύργος στο Επταπύργιο. Οι δύο πρώτοι πρέπει να έχουν χτιστεί αμέσως μετά τη Τουρκική κατάσταση και ο τρίτος το 1431. Τελευταία προσθήκη στα τείχη, στα νοτιοδυτικά άκρα τους, αποτέλεσε το φρούριο Βαρδαρίου, που κατασκευάστηκε επί Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς για την ενίσχυση του λιμανιού.

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας του πολέμου τα τείχη έχασαν σταδιακά την οχυρωματική τους σημασία και τον 19ο αιώνα θεωρήθηκαν εμπόδιο στην ανάπτυξη της πόλης. Με την κατεδάφιση του θαλάσσιου τείχους το 1870 και τις αφαιρέσεις στη συνέχεια τμημάτων του ανατολικού και δυτικού τείχους ως τις αρχές του 20ου αιώνα συντελέστηκε η καταστροφή του μισού σχεδόν των τειχών της Θεσσαλονίκης.

Η πόλη ξανάγινε Ελληνική το 1912. Αλλά τότε πλέον τα τείχη δεν εξυπηρετούσαν κανένα στρατιωτικό σκοπό ενώ ένα μεγάλο μέρος είχε ήδη κατεδαφιστεί από τους Τούρκους τις προηγούμενες δεκαετίες.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΜΕ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙ

Ως ομάδα μέχρι τώρα έχουμε αντιμετωπίσει ορισμένες δυσκολίες. Αυτές είναι:

- Η δυσκολία εύρεσης, σύμφωνα με το πρόγραμμα του κάθε μέλους της ομάδας, ημερομηνία συνάντησης με στόχο την πραγματοποίηση της εργασίας
- Η δυσκολία εύρεσης εξοπλισμού για γύρισμα μικρού μήκους ντοκιμαντέρ

ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΑΣ

- Τα Κάστρα της Θεσσαλονίκης είναι ένα σύμπλεγμα τειχών και πύργων με μοναδική αρχαιολογική και ιστορική σημασία .
- Από άποψη μορφολογική μοιάζει με τα βυζαντινά τείχη της Κωνσταντινούπολης
- Οι πρώτες οχυρώσεις της πόλης ξεκίνησαν λίγο μετά την ίδρυσή της , 3^ο αιώνα π.Χ
- Την περίοδο του Μεγάλου Κωνσταντίνου η Θεσσαλονίκη έγινε μεγάλη ναυτική βάση και το λιμάνι επεκτάθηκε .
- Οι συνεχόμενες επιδρομές από τους βαρβάρους έκανε αναγκαία την ενίσχυση στο πέρασμα των αιώνων .
- Η μεγάλη ανοικοδόμηση έγινε στα τέλη του 4^{ου} με αρχές 5^{ου} αιώνα επί βασιλεία του Μεγάλου Θεοδοσίου Α΄
- Η τελευταία βυζαντινή παρεμβάση έγινε επί Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου (1369-1373)
- Οι τούρκοι όταν κατέλαβαν την πόλη το 1430 πρόσθεσαν τον σημερινό Λευκός Πύργο . στη βόρειο – δυτική πλευρά ο Πύργος Τριγωνίου και ο κεντρικός Πύργος στο Επταπύργιο και η τελευταία προτοθήκη στα νοτιοδυτικά άκρα αποτέλεσε το φρούριο Βαρδαρίου
- Η σημερινή μόρφη των κάστρων είναι κατασκευή του 4^{ου} μ.Χ αιώνα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<https://goo.gl/LjKne5>

<https://goo.gl/MgiR8z>

<https://goo.gl/Rc24wM>